מערך לכיתה א'

תעודת זהות לפורים

<u>תעודת זהות לחג</u>: מאפייני החג מצוות ומנהגים.

<u>מנהגי החג 4 המ"מים</u>: הסבר מנהגי החג, שירים.

<u>סיפור המגילה</u>: הכרות עם סיפור המגילה. פעילויות יצירתיות על המגילה.

תעודת זהות פורים

מועד: י"ד אדר (י"ד-ט"ו בערים עם חומה)

סיבת החג/ אירוע: הצלת היהודים בידי אסתר ומרדכי בממלכת אחשוורוש מכוונת המן להשמידם.

דמויות: אסתר המלכה, מרדכי היהודי, המלך אחשוורוש, המן הרשע.

מצוות החג: מקרא מגילה, משתה – סעודה, משלוח מנות איש לרעהו, מתנות לאביונים.

מנהגים: להתחפש, תהלוכת תחפושות- עדלאידע, להרעיש ברעשנים בעת הזכרת שם המן, הכנת ואכילת אזני המן, פורים-שפיל הצגה קומית.

מנהגי החג

<u>מהלך השיעור</u>

(א) לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת עֹשִׂים אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה:

(בב) כַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם **יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים**:

פירושי מילים: לקיים עליהם - לקיים את המנהג, יגון - עצב, אבל - עצב על מוות/ פגיעה, אביונים - עניים.

<u>שמחת פורים</u>

מצוות השמחה היא המכנה המשותף לכל מצוות פורים. השמחה היא המוטיב הבולט ביותר בפרקים האחרונים של המגילה (ח'-ט). כל אחת ממצות חג הפורים נועדה ליצור ולטפח את השמחה בדרך משלה.

מצוות פורים: מקרא מגילה, משתה ושמחה (סעודה), משלוח מנות איש לרעהו, מתנות לאביונים.

<u>מקרא מגילה</u>

המצווה החשובה ביותר בפורים היא מצוות הקריאה במגילה, והכל חייבים לשמוע את קריאת המגילה, גברים ונשים. את המגילה קוראים פעמיים: בליל פורים ולמחרת ביום. חוזרים על קריאת המגילה ביום, מפני שבכל פעם שמוזכר במגילה קיום החג לדורות מדובר בימים: "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור" (אסתר ט, פסוק כח). בפורים אין אומרים הלל, מפני שקריאת המגילה נחשבת כהלל.

<u>משתה ושמחה (סעודה)</u>

מטרת הסעודה והמשתה לגרום עונג לגוף, מצווה מעין זו לא נמצאת בחגים אחרים. אחד הפרושים שניתן לכך הוא: גזרות המן באו להשמיד את העם השמדת גוף (להבדיל מחג החנוכה, שם באו הגזרות להשמיד את העם השמדת רוח). כדי לבטל את רוע הגזרה היהודים צמו ועינו את נפשם. "ובכל מדינה

ומדינה מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומספד שק ואפר יוצע לרבים". (אסתר ד פסוק 3). כשניצלו היהודים חגגו את המאורע דווקא בסעודה ובמשתה, שהם ההפך מצום ועינוי הנפש.

<u>משלוח מנות</u>

מטרת מצווה זו היא לטפח הדדיות בשמחה: מקבל המשלוח שמח במנתו ובעובדה שזכרו אותו, והשולח שמח שהוא גורם שמחה לחברו. בעניין משלוח המנות חשוב לעמוד על הנוקדות הבאות:

- כשמדובר במשלוח מנות, הכוונה למשלוח שתי מנות לאיש אחד. הרמב"ם פוסק: בכל מקום שהתורה מדברת ברבים ואינה מציינת מספר, הכוונה לפחות לשניים. במקרה שלנו "מנות" - לפחות שתיים. מהביטוי "איש לרעהו" לומדים כי כדי לצאת ידי חובת משלוח מנות, חייב אדם לשלוח לפחות שתי מנות לאיש אחד.
- המנות צריכות להיות מתוקנות לאכילה. ע"פ פסיקתו של הרמב"ם משתמע שהאדם חייב לשלוח רעהו מנות מתוקנות לסעודה, אשר אין צורך בהתקנתן (כלומר שלא ישלח חומר גלם כמו קמח, סובר ותבלינים).
- אדם שאין ידו משגת להכין משלוח מנות, יכול להסתפק בהחלפת מנות עם חברו. מסיפורים נוספים בגמרא ניתן ללמוד כי במשלוח המנות שולחים מאכלים משובחים שאינם עולים על השולחן בימי החול. ייתכן שהרמב"ם הבין כי לא כל אחד משגת ידו לערוך סעודת פורים נאה ולשלוח משלוח מנות, ומשום כך נברכו שתי המצוות יחדיו והחליפו את סעודותיהם.
- מצוות משלוח המנות חלה על כל אדם מישראל, ואפילו הוא עני. המצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים, מחייבות כל אדם מישראל, איש ואישה, ואפילו אם הם עצמם עניים ומקבלי צדקה.

<u>מתנות לאביונים</u>

מטרת מצווה זו היא שהשמחה תקיף את כל שדרות העם – גם את אלה שהיו עלולים להיות מנועים ממנה בגלל מצבם הכלכלי.

<u>סדר המצוות</u>

סדר המצוות כתוב בפסוק הבא: "כַּיָּמִים, אֲשֶׁר-נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאֹיְבֵיהֶם, וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה, וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב; לַעֲשׂוֹת אוֹתָם, יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה, וּמִשְׁלֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים." (אסתר ט פסוק כב).

ניתן להבחין כי הפעילות בחג מתחילה בבית – "משתה ושמחה", ממשיכה אל החברים - "ומשלוח מנות איש לרעהו", שהם מקורביו של מקיים המצווה, ולבסוף מופנית לאביונים – "ומתנות לאביונים" שהם מחוץ לביתו או לחוגו של בעל השמחה. כך תגיע השמחה במעט אל כל האנשים ותהיה שלמה כבל האפשר.

לקוח מתוך: שמחת פורים, מדריך למורה, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים

שיר המסכות

מילים: לוין קיפניס

לחן: נחום נרדי

זָקָן אָרֹךְ לִי עַד בִּרְכַּיִם
שָׂפָם אָרֹךְ לִי אַמָּתַיִם

הַיֵּשׁ צוֹהֶלֶת וּשְׂמֵחָה
כָּמוֹנִי מַסֵּכָה חָה חָה?
הַיֵּשׁ צוֹהֶלֶת וּשְׂמֵחָה
כָּמוֹנִי מַסֵּכָה?

קַרְנַיִם לִי קַרְנֵי הַתַּיִשׁ
שִׁנַּיִם לִי שִׁנֵּי הַלַּיִשׁ

הַיֵּשׁ צוֹהֶלֶת וּשְׂמֵחָה...

מִלְּפָנַי צַמָּה עִם סֶרֶט
מֵאֲחוֹרַי זָנָב תִּפְאֶרֶת

הַיֵּשׁ צוֹהֶלֶת וּשְׂמֵחָה...

נסו לצייר אחת או יותר מהמסכות המתוארות בשיר

<u>פירושי מילים:</u>

אמתיים – אורך שתי אמות

צוהלת - שמחה מתלהבת

ליש – אריה

תפארת – יופי

סיפור מגילת אסתר (עיבוד לילדים)

א

לפני הרבה שנים גר בעיר שושן מלך ושמו אחשוורש.

פעם עשה המלך משתה. ציווה המלך להביא את ושתי אשתו. הוא רצה שכל האורחים יראו כמה יפה היא. הוא שלח את עבדיו להביא אותה אבל ושתי אמרה: "גם אם המלך אחשוורש ציווה לא אסכים לבוא למסיבה".

ב

בעס המלך אחשוורש על ושתי וגרש אותה.

רצה המלך מלכה חדשה. הלכו שליחי במלך בכל הארץ, חיפשו וקראו: "אדוננו המלך מחפש אשה אשר כתר מלכות ישים על ראשה".

ג

בשושן גר יהודי ושמו מרדכי. הוא היה הדוד של אסתר. אסתר היתה יפת תואר, טובת מראה וגרה בביתו של מרדכי. השליחים של אחשוורש הביאו הרבה נערות לארמון המלך וגם אסתר. המלך אחשוורש אהב את אסתר מכל הנשים. ושם כתר מלכות על ראשה וימליכה תחת ושתי.

אסתר לא סיפרה שהיא יהודיה.

ביגתן ותרש רצו להרוג את המלך. הדבר נודע למרדכי והוא סיפר למלך.

ד

למלך אחשוורש היה שר ושמו המן. הוא היה איש רע מאד. המן ציווה על כל האנשים להשתחוות לו. מרדכי היהודי לא רצה לכרוע ברך לפני המן. בעס המן הרשע ורצה להרוג את מרדכי ואת כל היהודים.

ה

הלך המן אל המלך אחשוורש ואמר לו: " היהודים אינם מקיימים את מצוות המלך, צריך להשמיד את כולם". המלך אחשוורש הסכים. המן הפיל פור – הוא הגורל. ביום י"ג בחודש אדר צריך להרוג ולאבד את כל היהודים.

ו

מרדכי היהודי שמע שהמן רוצה להרוג את היהודים. לבש שק והלך אל אסתר המלכה וסיפר לה. המלכה אסתר היתה עצובה מאד. היא בכתה וצמה שלושה ימים.

ז

בלילה נדדה שנתו של המלך אחשוורש. ולא יכול היה להרדם. שכב במיטה וקרא בספר הזיכרונות, על כך שמרדכי הציל אותו פעם ממות. מרדכי היהודי סיפר אז למלך ששני שומרים תכננו להרוג אותו. המלך אחשוורש ציווה לתלות אותם על עץ וכתב את הדבר בספר הזכרונות.

ח

חשב המלך: "איך אוכל לגמול למרדכי על מעשהו הטוב?" שאל המלך את המן: "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו?" חשב המן בליבו: "בודאי המלך מתכוון אלי".

אמר המן: "ילבישו את האיש בבגדי מלכות, ירכיבו אותו על סוס בעיר ויקראו בקול גדול: 'ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו'". אמר המלך אחשוורש: "קח את מרדכי היהודי ועשה לו כל מה שאמרת".

המן עשה כמצוות המלך. "וחמת המלך שכחה".

ט

אסתר המלכה עשתה משתה. היא הזמינה את המלך אחשוורש ואת המן. אמר המלך לאסתר: "אסתר הגידי לי מה לך? מה את מבקשת ואתן לך עד חצי המלכות".

אמרה אסתר: "איש רע רוצה להרוג אותי ואת עמי". שאל המלך: "מי זה? מי האיש?"

אמרה אסתר: "המן הרע הזה".

י

בעס המלך על המן וציווה לתלות אותו על העץ שהכין למרדכי. המלך שלח שליחים בכל הארץ וציווה לא להרוג את היהודים.

ומרדכי יצא מלפני הַמלך, בלבוש מלכות תכלת וחור, ועטרת זהב גדולה, ותכריך בוץ וארגמן; והעיר שושן צהלה ושמחה. ליהודים היתה אורה ושמחה, וששון ויקר.

מאז בכל שנה חוגגים היהודים בי"ד באדר את חג הפורים. הם אוכלים ושותים ושולחים משלוח מנות.

הצעות לפעילויות יצירה

- הכנת רעשנים.
- ציור סיפור המגילה בתמונות והדבקה למגילה.
- המחזת קטעים מהמגילה.
- יצירת מסכות וקישוט מסכות.

מכון שיטים | קיבוץ בית השיטה 1080100 | טלפון 04-6536344 | פקס 04-6532683 | דוא"ל machon@chagim.org.il | ע"ר 58-0459212 | פייסבוק מכון שיטים